Ime predmeta 1	REALKA
Ime predmeta 2	SECONDARY SCHOOL OF NATURAL SCIENCES
ID številka / EŠD	002.85.Idrija
Upravljavec	Gimnazija Jurija Vege Idrija, Študentovska ulica 16, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
ID številka / EŠD	EŠD 4829
Klasifikacija dediščine	Mesto, Rudnik, Stavbna dediščina – druge vrste stavbne dediščine

OPIS

Kratek opis	Realka je visokopritličen, monumentalen objekt z dvema etažama. Stavbna masa je sestavljena iz glavnega dela in dveh stranskih kril. Vhod s preddverjem in stopniščem je lociran strogo osno glede na poslopje. Najbolj reprezentativna je južna fasada s poudarjenim vhodom. Zanj je značilen razkošen portal, dva klasicistična pilastra, arhitrav in obok z doprsnim kipom Jurija Vege. Okna na glavnih fasadah uokvirjajo v ometu izdelani okvirji, nad njim je močan odkapni venec, pod njim polica s karniso. Stranski fasadi sta deljeni na tri pasove. Osrednji ožji je obdelan v rustiki do prvega nadstropja, stranska dva pa sta nevtralna štiriosna. Po horizontali je stavba deljena na tri pasove. Pritličje od ostalih dveh etaž loči močan odkapni venec. Do poslopja vodijo dvoramne stopnice na vrt, ki je bil prvotno parkovno urejen. V preddverju gimnazije sta zgrafita Nandeta Rupnika Magna

	paens rerum (Narava, velika mati stvari) in Rudija Skočirja Alma mater (Mati vse duhovne hrane).
Mere	Površina 875 m2, višina 19,3 m.
Materiali	Opeka, beton, les, kamen.
Datacija	1903
Avtor / Proizvajalec	Občina Idrija

Slikovne priloge

Prvotna raba	Prva slovenska realka – je bila srednja šola s slovenskim učnim jezikom. Postavitev srednje šole v Idriji, Mestne realke (leta 1901), je bila izjemnega pomena za mesto. Kaže na daljnovidnost in neuklonljiv duh idrijskih rudarjev v borbi za boljše pogoje življenja svojih potomcev. Objekt je bil zgrajen po načrtih arhitekta Karla Holinskega in ob podpori takratnega idrijskega župana Dragotina Lapajneta. V času prve svetovne vojne je bila realka začasno spremenjena v vojaško bolnišnico. Po italijanski zasedbi Julijske krajine je idrijska realka ostala edina slovenska srednja šola pod Italijo vse do leta 1926, ko so jo fašistične oblasti nasilno ukinile. Od odprtja do ukinitve je realko obiskovalo skupno nad 1000 dijakov iz vseh takratnih slovenskih dežel. Šola je poslala v svet nad 400 maturantov in tako vzgojila znaten del tedanjega slovenskega izobraženstva. Po Po drugi svetovni vojni je bila v stavbi sprva tehniška šola, nato nižja gimnazija. Leta 1952 je prerasla v višjo gimnazijo, Gimnazijo Jurija Vege Idrija (prvi maturantje leta 1956). V avli so leta 1961 odkrili spominsko ploščo gimnazijcem, padlim v NOB.
Sedanja raba	Stavba Realke se ohranja, varuje in prezentira kot pomemben spomenik dediščine rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. V stavbi že dobrega pol stoletja zaznamuje živahen srednješolski utrip Gimnazija Jurija Vege Idrija. Še zlasti v zadnjih letih se gimnazija odpira v širši evropski prostor. Iz gimnazije in drugih srednješolskih programov (strojni tehnik, mehatronik operater) je v petdesetih letih (prva matura leta 1956) izšlo skupno že blizu 5.000 dijakov in dijakinj. Gimnazija izvaja tudi programe za tretje življenjsko obdobje. Prav tako je nosilka nacionalne poklicne kvalifikacije klekljar/klekljarica, ki jo izvaja Čipkarska šola Idrija, ki deluje v okviru Gimnazije Jurija Vege Idrija.
Prvotna lokacija	2357 Idrija – mesto, št. parcele 1247/3 (vključno z stavbama št. 343 in 1973).

Sedanja lokacija	Ni spremembe

STANJE OHRANJENOSTI

Zgodovina opravljenih posegov	1991: Nande Rupnik in Rudi Skočir izdelava zgrafitov; 2006–2008: šolska stavba je bila v celoti obnovljena. Skladno s konservatorskim načrtje stavba dobila prvotno zunanjo podobo. Znova je poudarjen napis v osrčju stavbe »MESTNA REALKA«, ki je v preteklosti povsem zbledel. Restavratorska dela na spomeniku sta opravila restavratorja Zavoda za varstvo kulturne dediščine, OE Nova Gorica, Andrej Jazbec in Anton Naglost.
Sedanje stanje	dobro
Potrebni ukrepi	Izvajanje rednih vzdrževalnih del po programu, vključno z izvajanjem nadzora stanja ter ohranjanjem, varovanjem in prezentacijo dediščine.

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije	- Register nepremične kulturne dediščine Republike Slovenije; - Lutman, Marjana. Pregled in preiskave nosilne konstrukcije ter analiza nosilnosti in potresne odpornosti objekta Gimnazija v Idriji. Elaborat. Ljubljana, 1999. - Kavčič, Janez. Prva slovenska realka: Idrija 1901-1926. Idrija, 1987; - Kavčič, Janez. Šolske tradicije in prva slovenska realka v Idriji. Celje, 1990.
Izpolnjevalec	Mestni muzej Idrija
Izpolnjeval je	Miha Kosmač

Datum objave	2. 3. 2018
Datum urejanja	Never